

1. æsta kipa mæspræwær xīn xē.īn xā bā.ŋ
2. mænə kaməɔ.t-of mɔ.t ɪstəblumə gən-of
wē.xəgɪtə
3. tɛgəwɔɔx spɪnəɔə alɛ.nəx mæː mɪmæːnəs
4. spɔ.jə ɪxən tɪ.stəx wā.zək
5. spɔdaxɪp kɪe.gəɔə vətʃxɪmælt brɔɔ.ət
6. də tɪmərman dɪ hɛdəns pɪntər ɪn xənəvɪŋər
7. də xɪpər læk tərən tɪpən ǣ.f
8. ɪndəfabrɪk ɪsnɪk stə xē.n
9. kumɪshɪ.ː mən kæ.īnt-of kɪntjɪ
10. - hɔlən ɔ.ɪs-of gɪvən xɪs fɪ.ːr glɛ.xəbɪ.ː-
glæskəs // bɔ.ɔ.ɪs // mɔ.ɔ.ɪt //
11. brɛŋəns vɪ.ːr pɔnt kɪkə-of lɔtəns vɪ.ːr pɔnt
kɪkə brɛŋə (kɪkə zijn kleine pruimen = præmkəs)
// mɔɔɔlɔ = moeellen //
12. xəhɛtəm ɪsən væ.ːvə dɪlɪtər wæ.ːn vɪxəmakɪt
// vɪxəɔɔ.ɔ.pə is platter //
13. hɛ.ː wɔmə mɪdɔnə kɪn ɔpəl stɔ.ɔn - hɛ.ː makɪtər
mɔbāŋ mɪmə kɪn ɔpəl
14. ɪk hɛp hɪmə kɪn gəɔ.ɪn // hɪm vɔ.ɔɔx - hɪm sɪn tɛ //
15. vɔstɔɔ.vənt wɔɔ nɪ fɔ.ɪ mɛɔ gəhə.ːwɔ
16. ɪk hɛtərs xɪk fən-ook ɪk sɛ.ːblɛ.ː dɔk mɪ hɪlɪ
nɪ mɛ.gəgɔ.ːn xɛ.ː
17. də hɛtɪk nɪ xəɔɔ.ɪn en ɪk hɛtə nɪ xəɔɔ.ɪn-
hɪlɔɔ kəməɔ.t
18. wɪ hɛtən gəɔɔ.ɪn - (dɛm) dɪ.jə dɪdɔ.ɪ ɔ.ɪn kɪm t
19. spɪn - spɪnəwɛpə - spɪnəjɔn gɔɔ
20. də pæɪt - də mɔtɪs - bā.ŋ - bəɔ.ːwɪt - wā.ɟ -
pædɔstul - hɛx - mæ kɪk fɔ.ɪs - pæ nɔv lɔ.gəl
(nachtvlinder is een ce.ːl)
21. dɪ kɛːl dɪ makɪtə də hɛ.ɔwæ.ɔəlt ɔnt fæx tɔ
22. ɪk sɔlu kɪrɔ tɔ kəs xɛ.ːvə (-kɪrɔ = zijn grottere)
23. ɛŋə lā.nt lɪt fɔ.ɪ lɔ.ː sɪx.ːp ɔf brɛ.ːkɔ
24. hɛ.ː hɛdɪs mæ kɛ.ːɪ ɔnə m bɛ.ːt xə kɛ.ːgɔ
25. gɪvmə t wɛ.ː d bɛ.ː d stɛ.ːn - bɛ.ː jɔɔ - də brɪt stə
26. dɔstə m bɛ.ːt stɛ.ːtɔ.ɪ nɪ mɪɪ
27. dɪjə mɪns en dɪjə kɛːl dɪ hɛdən lɛ.və ɔnənən
grɔɔ.tən kɛ.ː

28. lɪ.sɪfɛɪ ɪs nɪ ɪndən hɛ.məl gəblɛ.ːvə
29. də xɔl kɛ.ːndər xɛ.ːn mɪtə mɛ.stər nɔ də xɛ.ː
gəwɛst
30. ɪk ɔntəx nɪ kəmə vɪdɔk lɔ.ː xɛ.ː
31. də bɛ.ːstə dɪŋ hɔ gɛ.ɪn lɛ.ːn ɔɔ.ɪ t mɛ.ɪl (dit is
aangelengd met water, er is sloter van gemaakt)
32. hɛ.ː kə nɪ xɔ.ɪn wɛ.ɔtən - hɛ.ː hɛ pæ.ːndə kɛ.ːl
// pæ.ːndə kɔp - pæ.ːntɔ.ɔ.ɪt // -of hɛ.ː kə nɪ
nɔt wā.ɔk - hɛ.ː hɛ pæ.ːndə kɛ.ːl
33. stɛk ɪxən stɛ.ːl ɪndɪjəm bɛ.ɔm-ook dɪ xə nɔ
stɛ.ːl ɪndɪjəm bɛ.ɔm // dɪ xɔ = deze //
34. nɛ.jə - mɪdɪ kɛ.gəls wɔɔtər nɪ mɪː gəsprɪlt
35. hɛ.ːt - ɪk hɛ uwal t wɛ.ː d kɛ.ːtə gəvɪpɪ
36. dɪ pɛ.ːɪs nɪ xɛ.ːp dɔɔ xɪt nɔx ɔn wɪtə pɪt ɪn
// ɪs nɔx nɪ xɛ.ːp //
37. xə xɛ.ːn wɛx nɔt fælt -of də pɔldɔɔ (weiland
buiten de kom van het dorp) - nɔt lā.nt (bouwland)
38. xə hɛtə m ærs xə hɔlɔ pə ɔɔt xɛlt vɪ mɔ.ːs -ook
xə ngælt hɛlɔ pə vɪ mɔ.ːkɔ -ook xə hɛdɛɪɔt
xɛlt mɛ.ː d vɪ xəmakɪt
39. hɛ.ː -of dəndɪ.jə xɔlɔt nɔɔ.ɪt wæ.ː d brɛŋɪ
40. xɛ.ː ɪstə hɛlɔ fən də rɔɔ.ːm k wɛt
41. də mɪns mɔsən vɔɔ.ː də hā.nt bɔ.ːvɔdɔ kɔp
hə.ːwə -of bəwɔ.ːɔɔ
42. ɪndə xɔlɔlɔ xwæmɔ ɪs xə vɔ.ːlɔk
43. dɪ.jə hɛ fɔ.ɪ lɔɔ.ɪs ɔ mɔdɔ.ːɪ stə.ɔk ɪs
44. wɛ.ː mɔtə dɔɔ.ɪ də hɛlɔ fən hɛ bɔ ɛngɛlɔ dɔ
ā.ndəɔ hɛlɔf
45. hɛlɔɪs tɔ bɛt vɪ lɔ.ːvə
46. ɔn xə mæltɔldɔɔ ɪs vɔɔt ɔnən ɔdɛ.ːk -ook
ɔnən kɔ.ɟɔ
47. xə hɛtə gəwɛt wɪt wɛt stə kənsprɪŋə // ɪzən
wɛdɔn xɔp //
48. də m lɔɔ.ːm k wɛ.ː kɔɔ xə tɔ m lɔɔ.ːm ɛntə
(vroeger waren er hier geen boomkwekers) // dən
lɔ.ː.ɟ mɔm // tɛt = tijd // xɛtə kɛ.ːl - ze de
mam //

49. du. erstar ð. ma^r is dīx (rð. m. hozyjen met
ruten) - du erste veinsters ma^r is dīx
(veinsters zijn blinden buiten)
50. tklepta - ook hē. klepta vnda estamīs -
dalestamīs - at lōf
51. bētspra. j - kirkendrīl - zont xēgā en vōtspra. jō
(het laatste niet veel gebruikt) - æ. tētspra. jō -
vōtspra. jō - æ. tētspra. jō - bōtspra. jō en klō. mals -
ambōtsrom sme. zō (mī tō'ar en: bōtsr)
(ambōtsrom = twe. ðsne. jō bō. t vōger testande
uit twe. ðsne. jō of onwīt mī zōgā alleen 's lōdags
wēx = wittebrood) // wē. tōl rō. t //
52. dī vō. u hētā kō. t aflōtsne. jō
53. zān vō. dāt hētā m xēs jō. r lāy nō r xōl
lōts gō. n
54. ik hētā m xēt af xōzō. jō m zō. t lō. t lāy zō
wō. t r tō. pō
55. vō. lō vē. zō xidānī fōl mī r īnde. s kōntā rē. jō -
of īnde. zān m t rē k
56. ē r dō pōtā xē. nī fōl wērt
57. dō xōtā stē. ð bē. dānō. s vō. dān hēt
// zōnd vmdān hēt //
58. smērt xāt nōx tō kō. t m tō kō. t sō - of
kō. t sō bōlō // dān kō. t sō bōlō //
59. dī kē. r s gīf xūt līx wā - of wā^r
60. hē. t r vōk t pērt āndāstā. r t en mīānāstārt
61. tūndārt tē - of tū k wā m dā gēlī hī. z āls - of
īdō r jō. z nārdō kē r mōs
62. dō pō. tō r xē. dā zān lī. vōn hē. r vōl māk tīs
63. gōzā. x mōwē. ma^r gōzē. nī k s tē. gā mō
64. dō xwālōwō x lōwē. wē. z gā. u wō. r mō -
of tē r xō. r mō
65. gō. dō vāndā. x mī kār tō // nō r jān jō s = nā r jān //
66. ē. tō xēlī ō. t xē r n kē. s
67. zānā en hī mō 'mōtā r s kō pōt - hē. kō mī wē. jō r
// hē. lē. mī dān kō pōtō bō. nt // stō. s m fī tīs
is oudenwēts //

68. tīxān hē. tōn dā. xōwēst en tīxān xē. tōn - of
mō. s jōnō. vōt - ook tīs hē. t xōwēst - tīxān
wē r mō dā. xōwēst
69. dā jān s kō - of dā kēl jō - of dā mēnō kō lāp
vptō blō. s tō vū tō
70. dō. r ī zānō s xō. tō - of lō r s t īndā kōn
71. ī k wō dātō tō. s jō m bō r f t rō x
72. ī k hē pē. n zō mōn hā t - mōn hā t dū mō en
dī. mō zē. tō
73. ī kōn mī xē n dū wā sō - of ē. gō wē. zō mī nō
v m kō mō // dū wā r tē. gō dā n dō. t. tīn //
74. nā dō s xō f tē t x wō t pē t ī s f r dā nē. jō kō r s pā nō
75. ī k hē t ā m bī t jō kō r t s dā hā k f r dō mī dō x ā l - of
vāndā v l r mī dō x ā l
76. dō jō n vāndā kō. s nē n ī zō k s ā l dō. t gō wēst
// bō r gō mē. s tō r // lō tō r = lō tō r //
77. wītō gē. gī nō r zō. jō mō. k r wō nō - m bō. s x
(kē tō) // gī. nō gō mō k t //
78. dī vō. zō hē bā lā nō dō. s nō // dō. s nō hē x - tō. s nō
(= tō rē n) - kō. s nō = (kō rē n) //
79. ī k xō lō vō r nī k s fā n - gī n wō. z t fā n
80. t kē nō en t kī n t jō wā s ā dō. s t vārdā zō t
kō nā dō. pō
81. zānō. s gō en zān ō. s zō lō. s pō // hē. hē
lō. s pō dā ō. s zō //
82. hō r en dō r dē t kō ī s mī ā m bē nō kō nō t bō s
xō gō. n m bō r m bē zō tō p lī kō
83. dō. r ī zānō s pō tō ē. tō tē. tō
84. hē. zē tō mō mō kē. lāp - ook hē. dē. jō mō
kē. lō s - hē. s xē tē kō hā t
85. dō mī nō s xō p t r nī k s ā. n dō r s ā s xō l t en gūt
// tō n kē. tō hē tō en hā. u wō // mō rē. kō kē tē l -
bō lō t rē. k = hē l r jō k // tē. k dō m zē l dē n gē l mīt //
86. hī lī s en hē lō mō n t ī s d r pō. x fā n dō n dō r s t
// zō hē bō nō n d r pō. gō kē. t //
87. dī wē x lā p t kō m - tīs ā x tō r m dō. t hē. z
en dō. z lō nō s // s tō. t //

88. I kox farda klæ. in a juŋ - ook: fletmænaka
 antamka // antamalka mi ky. kshas //
89. dambuk is kapt xagō. n lmda'i onkurst
 ingastiktha // xastikt //
90. zantitja wæs kōt ma' tōxut
91. æ. 9 tōzōn ist nōx at besta vana. lōs
92. anasxatōr mōt xut klanōtixtō - of mīkō
 (zijn geen schutters in Leeuwen) // anajagōr - mōstidpōr //
93. ky. kmonōhut i xōp
94. I kwe. tni wōrōkam xy. kōmōt
95. mōka. "wō kēldōr is xut flet bi: r
96. I k mus oōablut dē iŋkō n mōta. rōk tōwō. tō-
 of o. ntōsta. rōkō
97. I k mōt erzōt (fe. 9) vō. jōr indōstul kōe. 9 jō
 // o p t o d e. l // vō. jōr een fout? mijn vader vertelde
 vroeger dat iemand in ŋgen (d.s.) zei: vō. jōrō.
 Was dit misschien ouderwets? //
98. mōn bry. r wōs my. 9
99. dō rō. 9 m. lwi hēdōn grō. 9 tōrut
100. dimelōk is dānen zu: r - givlma' me. - en
 mitōtēx
101. wōzōndipat inōny. r vōlklānma' r
102. dōr vīl nīks fanlām tō xēgō (fanlām enook:
 fanhām) - a) hē. i i tōky. r en pōsis - b) dā
 wā. rōk i tōky. r // indōpīl n'ōs // mōzē. kōrō =
 iemand, die heel langzaam praat en voorzichtig is
 in zijn uitspraken // tōzōn fi. mōl wā. rōk //
103. di jōklām nō. 9 tō an mōny. tōlō. 9 t
104. In ita. li jō xē. indōr bōrōgō di v. r spō. "wō
 // spō. 9 gō - spō. 9 x - gō spō. 9 gō // spōtōs: spōeksel
 verwijderen // kōtōs: overgeven - spō. 9 gō: overgeven //
105. dāzōvōdōgē dō. r v p t dō. "wō
106. indōgrā. f (- Grave) hēbōrō anstuk fāndō
 bīl xā vō. rō // im bōmōl - fālt bōmmel // im
 bō. 9 m //
107. gōmōtōns fōlō is kōmō bōkē. i kō
108. hē. i en dōndijō is fan lō. 9 vō gōkōmō midōn
 gūjōk nīpō. rō mīxōelt // midōngūjō kōtōs xōelt //

109. di dō. r is fan by. kō hō. "t xōmākt
110. an gōtō. "wōt wē. i f mōklānōnā. jō
111. I k hē b. hi. r grā. s xōxō. 9 t mōtōs. t dādāgdōmī
 en mōt wōs xīn gūtō. t
112. dim - of dōm bōrā. "wōrō dōtām nōx tō d. y. r
 af is v m tō bō. "wō
113. bā. kō - I k bā. k - gē. i bā. kō - hē. i bā. kō - bā. kō
 hē. i - wē. i bā. kō - I k bā. kōs - gē. i bā. kōs - hē. i
 bā. kōs - wē. i en wō bā. kōs - wō hē bōgō bā. kō
 // bā'ōr - bākker //
114. bi jō - I k bi jō - gē. i bi t - hē. i bi t - wē. i bi jō - bi jō
 wē. i - I k bō. 9 j - I k hē gōbō. 9 jō - bō. 9 jō xēli bō. 9 k
115. tīzōnkōe. 9 n' jō mōr tīzōn lōkōrō en lō'ōr
 // dōs lō'ōr b. 9 s l'ōr is lō'ōr // tīzōnō fē. i nō
 (met betrekking tot geloof) //
116. gōklān hī. r ā. iōr ook a. iōr kē. i gō v p tō mōt
 ook hī. r klāndō ā. iōr en ā. iōr kē. i gō v p tō mōt
117. hē. i en di jō hē xōrē. t dā'ō en dā'ō l mō dēn kōxā
118. dō mō. i tō. i dā'ō gōlō. i k hā
119. dōr wō. rō vā. i f p rō. i rō
120. dōndōdīnā. i kōbō. 9 m līgō v p lō. i kōs
121. t wō. tōr zāgā. "wō kō. 9 kō - t hōkta
122. t hō. 9 j is nōx y. n - tīspas xōmā. i t
123. - mō. 9 dō en mō. kōrō vāndōndōjōr vānōnā. 9
 en ā. i j
124. dā bāmpkō xādō. r slōxru. jō klānō
125. dōpōstō. 9 hē gūjō wē. i n
126. dōsō. "t hō. 9 s i xā f xō b rā. nt
127. dō rō. 9 m dīspōtō. t dānō. 9 tōr en dō. tōtō. 9 tōr
 vāndō kuy
128. dō klōtōr lō. i t - mōkō. 9 s - t wē. 9 kō. 9 xō
 fāndō kō. 9 s wō. rō
129. dō bōrōs vō. 9 gōdō. r vānt xōwīx - of vāndōz wōtō
130. dō t wē. 9 dō. 9 tōrōs kōwō. mōnōr bō. 9 tō // mūfō //
131. kōhēbōnām bōntēn bō. "wō gōslā. gō // dōn klōwō
 is een scheldnaam van iemand //
132. dō sō. "s i xān bī'ō dōen - fō. "wō // dō x p. 9 vōn
 vlēis // kōwōpōs = lusteloos // kō ē r sōmā s = Kerstmis //

133. dā snā. u le. i dīk
 134. tɪxāne. u wəx hæt - of tɪslan xle. jə daks. u
 en: daku gəzinhēp // bē. i dī = bij jullie //
 135. tɪf (= Giel) wɔrnə. u mhe. d lne. i jstāt
 // nē. u w pō. d. i t //
 136. dūn - ɪk dy. jət - gē. i dy. dət - hē. i dy. dət - wē. i
 dūnət en dy. nət - gē. i dy. tɑ (= doet dat) - xē. i en
 xē. i dy. nət en dūnət - ɪk de. jət - gē. i de. jət -
 hē. i de. jət - wē. i de. jənət - gē. i de. t - of de. jət
 (andə boks) - 20 en xē. i de. jənət - de. f. ɪk tɑ -
 de. i hē. i st mɑ - de. jə xē. i st mɑ en de. nət mɑ
 137. dō. pə - dō. p. kē. i t - dō. p. font - dā sāl dər. tɔ
 138. dō. sɔ - hē. i dō. st - hē. i dō. stə - hē. i hēt xədō. st

139. bē. i nā - ɪk bē. i n - gē. i bē. i nt - hē. i bē. i nt - wē. i bē. i nā -
 gē. i bē. i nt - xē. i bē. i nā - bē. i nt hē. i en bē. i nt i -
 bōnt hē. i en bōnt i - ɪk hē. i xə bōndə.
 140. Locale Landmaten: onambly. nā dər - 1 ha = 500 ruyd - mō
 mā. rə gə - 80 are = 400 ruyd - m hōnt - 1/2 ha = 71 ruyd -
 mō ruyd heeft 16 vut
 141. Locale Waternamen: dā wē. l. de ubal - dā mō. s. de Maas -
 dā strank - gedahte oude rivier bocht - dā wē. t. n. ɪ. ɲ - dā
 dē. i t. f. l. i. x (dit wordt geged, men wat wel dat het uitvliet
moet zijn; het is het laatste deel v. d. wetering. De
wetering, waarover gesproken wordt, is de Oude
Wetering, die bij Alfen in de Maas kwam) - // mō. s. nē. i jə -
 een doodlopend stuk v. e. strang // - dā lē. i grā. f. - dā
 brūk grā. f. (loopt door het Broek) - dā zetsə lē. i grā. f.
 (loopt langs het bruntje de Ret) - dā dō. p. brō. r. k -
 plas bij doorbraak van 1861 ontstaan - dā wē. l. =
 plas bij een vroegere doorbraak ontstaan.

De naam van deze plaats in haar eigen dialect is: lō. u wə en lōwə

De inwoners heten lō. u wə mīnsə

De bewoners van Beneden-Leeuwen heten: nē. rə tē. i nā, die van Boven-Leeuwen: bō. vā nstē. i nā
 (Dit zijn dus geen scheldnamen).

Aantal inwoners op 1 jan. 1952: ± 4000 inv.

Gealtoestand. De voornaamste gedeelten zijn: dā strā. t (de hoofdstraat van tō dər. i) - dā
 pā. s - dā rē. t - tē. i nt - dā pē. i l - dā tɪn d gīt. r - dā pō. dər - t xɪ. ɲ. nā w. u. t - dā nē. i l. p. a. s - t xə mē. i n t jə -
 dā mō. d. d. i. k - dā mō. l. s. t. r. t

Er is geen verschil in dialect tussen de verschillende delen.

Middelen van bestaan: gemengd bedrijf (landbouw en veeteelt en fruitteelt) - groententeelt (in
 kassen en warenhuizen) - meubelmakerij (7 meubelfabrieken, waarvan 3 met ± 100 man personeel) - houtzagerij -
 scheepswerven (2) - mandenmakerij (2 mandenmakerijen) - fruitteelt-fabriek, waaruit vruchtenwijn wordt
 gemaakt) - mokerij.

Zegslieden. 1. Adrianus Johannes Maria Sengers; 58 j.; geb. in Beneden-Leeuwen; boer; V. van hier,
 M. van Alphen; heeft hier altijd gewoond. Spreekt gewoonlijk Leeuwens.

2. Johannes Wilhelmus Jursiens; 57 j.; hier geb.; caféhouder; V. van hier, M. van Elst (Boer-
 Betuwe); heeft hier altijd gewoond. Sprekt gewoonlijk Leeuwens.

3. Wilhelmus van de Gein; 35 j.; hier geb.; boer; V. van hier, M. van Hoorssen; heeft hier
 altijd gewoond; spreekt gewoonlijk Leeuwens.

4. Antonius Johannes Maria Sengers; zoon van 1; 25 j.; V. en M. van hier; heeft hier altijd
 gewoond; ambtenaar ter gemeente - secretarie.